

ПАМ'ЯТАШ

ми сутра... у вестибюлі опера... у той вечір давай «Князя Ігара»... У тебе з жонкой був на дзівя сьцято...

ЯК

— Нічога, давай зараз. Адаін з рабочых адкрывае люк, спускаецца туды, дзе шукае. Якімові: — Я яго заклаў далека, там, дзе «Вібраціон».

ГЭТА

Нарэшце, знаходзіцца. Са столі спускаецца доўгая штанга, і больш дзесятак рабочых пачынаюць прызваць да яе цоль. Штосьці падобнае я ўжо недазе бачыў. Ага, у кінафільмах з марскога жыцця — так матросы прызваюць да рэзкі ветразі.

РОБІЦЦА...

— Пейшоў! — гуцьця камаанда. Рэзка з цодем уалітае ўгару.

— Ну, які? — Чамедаўра адступіла, прыгладзеваючы. — Гм, як быццам добра... Ну, а адсюль? — ідзе ўбок. А матухны мае, з бэкавых

спектакля артыст адпачывае. Прыходзіць за дзве-тры гадзіны да пачатку спектакля грамміруецца, уживаецца ў ролю.

Я бачыў Уладзіміра Міхайлавіча ў традыцыйнай дзеі, пасля таго, як ён выканаў славетную арыю Ігара. Вышаў за кулісы і заўважыў, і цяжка дыхаючы, ставіў некалькі хвілін заплюшчанымі вачы — аднавіваючы.

Праз некалькі дзён мы зноў сустрэліся, і Уладзімір Міхайлавіч прызнаўся, што пасля спектакля адчувае сябе проста фізічна рабытам. Сказваўца нервовае напружанне.

Мабіль, опернаму акцёру цяжэй, чым драматычнаму. Я чуў, што некаторыя нават славетны драматычныя акцёры некалі амаль

наверсе, астатнія зямсяць сталы, крэсьвы, кубкі, лыжкі.

Нарэшце, пайшла заслона. І ўсі армія кідаецца на сцэну. Армія выносіць, другія зямсяць. Ай-ай-яя, не хваце аднаго крэсла. Два крэсла? Багаюць, шукаюць. Ах, каб яго... Аказваецца, нехта знемуў лезы, дык узай знемуў лезы. Бялі з нечых рух вырвалася бочка і пакацілася па лэжышчы. Шышчышч — преносіцца на сцэну і гаварыць, уцягваючы галаву ў плены, бяжыць за бочкай. Нарэшце, усё гатова. Гляджу на гадзіннік — прайшло менш дзюх мінут.

Заграў аркестр. Адкрываецца заслона. На сцэне двор князя Уладзіміра Галіцкага. Гуляе, п'е, бражнічае гурт князя.

Я стую за кулісамі побач са старым машыністам сцэны. Ён дазе адыхаўся ад «чыстай зямлі». Расказвае, усміхаючыся:

— Цяпер — курорт. Амаль усё тэхнічна. А вось гедоў дзесяць незад ус надзея была на свае рукі. Скажам, робіш «хваленае мора».

У руках вярочкі, то падцягваешся на адной, то на другой, ды яшчэ нагамі памагаш, што-небудзь круціш. У зале заплюшчваюцца, апладзююць, а тут, як на дзебе...

Што і казач, зараз сапраўды тут амаль усё на кнопках. Націснуй, зверху спускаецца, ці наадварот паднімаецца ўгару вярціны кавалек дэкарацыі. Праўда, і кнопка, бывае, падводзіць. Так адбылося пасля другой дзеі. Уключылі фуру, а яна тры-тыр і ні з месца. Фура — гэты сцэна на сцэне (здаецца, пакуль што тут, у нас, адзіная ў краіне), на якой устаноўленыя сям'я капітальных дэкарацыяў (скажам, уся плошча ў Пучылі або княжэцкі двор).

Калі траба, фура разам з усім добром ад'язджае ў глыбіню сцэны, вызваляючы месца для новай дэкарацыі. Дык, вось, раптам фура закарпілася, і ні з месца. Тут ужо прышлося пахвалюцца тэатр (сорам, здаецца, антракт, а спектакль не звычайны, ім адкрываецца новы сезон) да рабочых сцэны. Рукмі я не ссунуў з месца, хоць і кодіць фура па рэйках — сорак тоні Механік нервуецца, зноў і зноў нецікава кнопку, і, о рэдасць, нарэшце пахала.

Сцэну рыхтуюць да традыцыйнай дзеі, якая пераносіць нас у палавецкі стан. Прыносяць шатры, укаваюць кібітку, раскладваюць кесцёр (магутны аўтаклуб выкідае з люка клубы перу — здаецца сапраўды дым).

Традыцыйна — мае самае любімае месца ў оперы. Арыя Ігара, арыя Кнечка, паловецкія скокі... Божа, як музыка!

Пачатак традыцыйнай дзеі ў сцэнароў на камандным пункце асвятляльнікаў. Гэта звычайна глядзельны зал, там, дзе некалі размешчалася цэнтральная ложка. Утульны пакой, адна сцэна шклянкія. Праз яе, як на делоні, віда сцэны. Да сцэны прымае арыяны пульт з сотняй кнопак, рычэжкоў, тымбурэў, лямпак, і т.д.

Усё афармленне «Ігара», у тым ліку і святло-акустыка. Яўген Рыгоравіч камаанда: — Вась, круці на блэк-імаві, зялёнага зешма.

Над палавецкім лагерам ідзе гусеця апускаецца нок.

Дарэчы, святло ў тэатры — палівнае паступе. Перад пачаткам спектакля ды-

ДОТГА

прыкладжаўся, як бы сфатаграфавану гэтую царкву. Заходзіў з аднаго боку — у надр траплялі нейкія хляпчуні, штабелі дошак, будаўнічае смецце, з другога — перанаміраў будынак...

Там у гэтымжо на вал, сякнуўся па яго крўтым сакіе ўніз, туды, дзе некалі быў глыбокі, заплюшчаны вядоў роў, а зараз па смярагданым лузе нішчы нешырокі прыгожы раучун з прарэзай вадой. Даволі доўга я шлоў ўбок ад вала, пераскокаючы з адной прыглыбкі на другую, а калі наварнуўся...

Было такое ўражанне, што нейкім цудам я апынуўся ў далёкім шаснацінастым стагоддзі... Вал уздымаўся ўкрута, пакуль у руканосе Яна Ходзькі (Słownik Geograficzny, Warszawa) не знайшлі такі запіс: «У 1678 годзе муч і жонка Сапегі зробілі вельмі запіс аб укладзе дамініканскаму касцёлу ў мястэчку Заслаўе, які пабудаваны на месцы старога замчышка».

Касцёл гэты ў тым жа годзе быў абноўлены і перанаміраваў у касцёл святога Міхаіла Архангела.

Гэты запіс Яна Ходзькі і даў падставы лічыць, што картун на сцяне царквы якая і сведчыць аб шчодрым прэзэнтэ Сведлегу. У тым жа запісе знайшлі і яшчэ адно сведчанне аб тым, што царква пабудавана на месцы былога замчышка.

Наогул у Спаса-Празбражанскай царкве ішчэ многа цікавага. Ходзькі пачулі, што недаўна там пачынаў быць і падземны ход. І нейкая таёмнічкая лесвіца ў падземлі...

Траба сказаць, што група маляваў архітэктараў шмат працавала над стварэннем праекта рэстаўрацыі царквы ў Заслаўі. Яны вельмі кваліфікавана паставіліся да таго, што заставацца, шмат што адшукалі і аднавілі. Болы за ўсё працавалі з дахам. Былі вестыі, што спачатку царква была пакрыта чарпачай. Але якая была чарпача, якая памеру, фасону? Гэта было невядома. Вырашылі рабіць дах такі ж, як і ў Маламажэйскай царкве, а чарпачу выкарыстаць пабудова на тую, што знайшлі ў адным з шурфаў.

Сёння Спаса-Празбражанская царква ў Заслаўі пакрыта рышаванымі. У сярэдзіне царквы стаяць шпіла, пад дахам глыба арыяны, талары несларыя — а рамонтныя сістэмы крокваў неглы марудзіць. Падлога ў царкве таксама арыяна, над пункатымі зводамі сцяпую прапладзены масткі з дошак. Зводы падзелены ў аварыіны стан — іх траба тэрмінова рамантаваць. На двары ўжо ляміць прывеззена з Літвы спецыяльная бунія шгала.

Усе работы па рэстаўрацыі храма ў Заслаўі падзелены на тры перыяды. Спачатку траба было ачысціць пазнейшыя часткі, пабудаваныя ў самім храме і ў вельмі паставіць зноўны рышаванні, умацаваць аварыіныя зводы, разабраць драўляную падлогу, якая ляжала на рышаваных стаях, зробленай з керамічных плітак арыяны стаяны часткі карнізаў. І іншыя элементы драму, ліквідаваць трышчыны ў сценах фасадаў, расчысціць вітаную лесвіцу ў пад'важна-ахадной сцяне. Шмат што з гэтага ўжо зроблена, тое-се робіцца зараз, а наперадзе работы — печатаны край.

Траба аднавіць чарпачыны дах, расчысціць тынк, рэстаўраваць кладку ў сярэдзіне вонкавай кладку фасадаў, аднавіць драўляныя лесвіцы ў

Я

дэкарта опернага Фёдар Гаворіч Жыгалю пачаў міне энергачы тэатра. Я і не падраваў, што такога можа быць тут. Гэта, фактычна, не цык, а некалькі цыклаў. Машыны, машыны, электрагенератары, трансфарматары, як ні сапраўднай электрастанцыі.

Анатоль Іванавіч Сведлегу, галоўны энергетык тэатра, рэспундэнт, што трэба асвятленне сцэны забірае да 100 кілават ээнергіі — яе б хопіла на горад з насельніцтвам 80 тысяч чалавек.

Я зноў іду за кулісы (траба ж усюды паспее).

На сцэне — Кнечкаюна (народная артыстка БССР Лідзія Галухіна) і палонны княжыч Уладзімір Ігаравіч (народны артыст БССР Уладзімір Глушкоў). Гуцьця славеты дуэт.

Здаду мяне шпэт:

— Глядзіце, як гэтыя сукенка да твару Лідзіі, якая матэрыял, які серабрысты тонка. Постаць у гэтай сукенцы тонкая, юная.

Азірнуўся — жанчына ў белым халатце. Заўважыла маё здзіўленне — тумачыш, што яна касцюмерка і спецыяльна прышла паглядзець, як выглядае паловецкі ў гэтым адзенні. Яго аранвала сама Ларыса Памеяноўна Александровская — Кнечкаюна ж яе любімае роля.

Аркестр пачынае паловецкія скокі. За кулісамі чародзе дзючак-палаўчэнка. Не стаць на месцы — увесь час рыжыцца. Адыя пеліваю мяне:

— Ах, гэтыя паловецкія такія цяжкія, проста на рампа тэнцую, адчуваеш сябе скажана...

Знак памрзкі, і некалькі балерын выстраваюцца ля ўваходу на сцэну. Тыя, чый выхад потым, паваючыся:

— Ну, тэнцую, грамадзяне, бліжэй аднаго трымаеся, так лятчы.

Тыя, што наперадзе чародкі:

— Ну, пайшлі дзючакі працаваць.

І адна за адной выпоркваюць на сцэну, каб закружыцца ў вогненнай танцы.

Праз некалькі час яны выбягаюць за кулісы, выбягаюць лёгка, грацыёзна, і тут жа вельмі на крэслы.

— Ой, дзючакі, ногі не адчуваю, ой балач, жонкі не, — скардзіцца адна.

— Кончыш, зрабі для ног цёплую садавую вонну — памагае.

— А мне больш памагае, калі псыя работы пахаджу.

З адной з маладых балерын я разгаварыўся. Жанна Лятвіна. Танцую ў тэатры пець гедоў. Так, прыйшла з харэаграфічнага вучылішча. Ці правільна гаворыць, што праце балерыны вельмі цяжкая? Мабіль, прэўда. Кожны дзень урок, трэмаж, рэпетыцыі, вечарам — спектакль. Ідзе дэду — усё цела бы пабітае. Бываюць дні — перад прэм'ерай асабліва — прыдзецца ў тэатр ракіной і цёмна ідзе дехаты. Ці шкедую я? О, не. Гэта ж так цудоўна, каля балерынаў...

У час чарговага антракта я зазіраў ў залу праз славетную дзючакі ў залоне. Святлоная публіка, ажыўленыя твары, усмешкі...

Потым аглядаюцца на сцэну, дзе нараджаецца чарговае таінства, нараджаецца ў пакутах, ой, як яны пакутах... І мне хочацца пахваліцца усім, што тут ёсць, і скажаць ім шчырае дзючакі за шчэлыя хвіліны. Ад себ, ад чэбе, мой сябра, ад усіх, хто прыйшоў у тэатр.

Так, рабача архітэктара-рэстаўратора нягледзячы, але надзвычай цікава...

М. ЗАМСКІ.

ЗАСЛАЎЯ СІВЫЯ МУРЫ...

У старшага архітэктара Тана Чарновага нават вочы заблішчалі, калі яна пачала расказваць гісторыю царквы, яні быў ашчодзены на першай плятэцы храма (калі лічыць ад алтара).

— Знайшлі мы гэты надпіс... Над пластам старога тынку. Што за надпіс, з якой прычыны зроблены? Зразумець нічога неглы, захаваўся толькі лічба «Anno MDCMXVII» (1678 г.). Што за лічба, з якой прычыны яна тут? Шкадулі доўга, пакуль у руканосе Яна Ходзькі (Słownik Geograficzny, Warszawa) не знайшлі такі запіс: «У 1678 годзе муч і жонка Сапегі зробілі вельмі запіс аб укладзе дамініканскаму касцёлу ў мястэчку Заслаўе, які пабудаваны на месцы старога замчышка».

Касцёл гэты ў тым жа годзе быў абноўлены і перанаміраваў у касцёл святога Міхаіла Архангела.

Гэты запіс Яна Ходзькі і даў падставы лічыць, што картун на сцяне царквы якая і сведчыць аб шчодрым прэзэнтэ Сведлегу. У тым жа запісе знайшлі і яшчэ адно сведчанне аб тым, што царква пабудавана на месцы былога замчышка.

Наогул у Спаса-Празбражанскай царкве ішчэ многа цікавага. Ходзькі пачулі, што недаўна там пачынаў быць і падземны ход. І нейкая таёмнічкая лесвіца ў падземлі...

Траба сказаць, што група маляваў архітэктараў шмат працавала над стварэннем праекта рэстаўрацыі царквы ў Заслаўі. Яны вельмі кваліфікавана паставіліся да таго, што заставацца, шмат што адшукалі і аднавілі. Болы за ўсё працавалі з дахам. Былі вестыі, што спачатку царква была пакрыта чарпачай. Але якая была чарпача, якая памеру, фасону? Гэта было невядома. Вырашылі рабіць дах такі ж, як і ў Маламажэйскай царкве, а чарпачу выкарыстаць пабудова на тую, што знайшлі ў адным з шурфаў.

Сёння Спаса-Празбражанская царква ў Заслаўі пакрыта рышаванымі. У сярэдзіне царквы стаяць шпіла, пад дахам глыба арыяны, талары несларыя — а рамонтныя сістэмы крокваў неглы марудзіць. Падлога ў царкве таксама арыяна, над пункатымі зводамі сцяпую прапладзены масткі з дошак. Зводы падзелены ў аварыіны стан — іх траба тэрмінова рамантаваць. На двары ўжо ляміць прывеззена з Літвы спецыяльная бунія шгала.

Усе работы па рэстаўрацыі храма ў Заслаўі падзелены на тры перыяды. Спачатку траба было ачысціць пазнейшыя часткі, пабудаваныя ў самім храме і ў вельмі паставіць зноўны рышаванні, умацаваць аварыіныя зводы, разабраць драўляную падлогу, якая ляжала на рышаваных стаях, зробленай з керамічных плітак арыяны стаяны часткі карнізаў. І іншыя элементы драму, ліквідаваць трышчыны ў сценах фасадаў, расчысціць вітаную лесвіцу ў пад'важна-ахадной сцяне. Шмат што з гэтага ўжо зроблена, тое-се робіцца зараз, а наперадзе работы — печатаны край.

Траба аднавіць чарпачыны дах, расчысціць тынк, рэстаўраваць кладку ў сярэдзіне вонкавай кладку фасадаў, аднавіць драўляныя лесвіцы ў

сёбе таі, каб нны адразу адчулі... Апаведную работу мы правядзем, але вы і самі... Ясна?

Слухаў я Барыса Міронавіча, і тая мая насарожанасць аддала сама сабой...

Далам яшчэ, што старшыня калгаса, Міронавіч, як і кінуць яго ў Рачні ўсе, селета зманывае аспірацую, праце над кандыдацыйнай дысертацыяй ад індывідуальнай малочнай жывёлагадоўлі...

Вось такія былі яны, мае рачніцкія сустрачкі. Гэта — не партрэт людзей сёняшняй калгаснай вёскі. Хучэй — толькі скупыя штыры да партрэтаў. Зрэшты, на што большае можна было разлічваць за кароткія дні камадзіроўкі? Ды што грахі ўтойвалі, не ўмеём мы яшчэ, не навучыліся як след пець пра іх, нашых сучаснікаў.

Нататкі я назваў крыху паўзабытым словам — карміцелі. Гэтым словам народ заўсёды называў людзей, якімі старанымі на нашым сталі з'яўляцца на хлэб, мяса, сала, малако, бульба. Халелася вярнуць яму, гэтаму слову, нішчэ Халелася скажаць пра іх, нашых карміцеляў, добрае, шчырае слова, халелася хоць крыху расказаць аб іх нягледзячы працы, аб тым, як яны жывуць, што думаюць, як сабе адчуваюць сёлётай вонсёню — вонсёню года ўдарнай ленынскай вахты, напярэддзі іх авлікага свята — Усеазаўнага з'езда калгаснікаў.

Алег БЕЛАВУСАЎ, спец. кэр. «Літаратуры і мастацтва».

КАРМІЦЕЛІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

радыўся інаач. Пасля вайны гадзі былі нягледзячы. Падлеткі сталі хутка, і яны становіліся пачатковымі напарам — бачылі вярнуцца з вайны даўна не да ўсіх сычю. А тут у хлопца ў руках і другі талент адкрыўся — слухаліся яго сякера, піла-нажыюна ды футанак. І гэта вырасла лёс хлопца: калгас накіроўвае яго на вучобу ў Бабруйскаю школу будаўнічю.

З таго часу мінула больш пятнаціці гадю. Былы Коля Аніаў стаў Мікалаем Дзям'янавічам, паважаным у вёсцы чалавекам, калгасным тэхнікам-будаўніком.

Мікалаі Дзям'янавіч успамінае: — Быў нае некалькі мужчын. Галоўны інструмент — піла ды сякера, галоўны матэрыял — дрэва. Рабілі так, як калдзіш бачылі і дадзі; рублілі нацыяны, ставілі прымаў, далаў іт.д. Натуральна ўсё. Інаач тады быць не магло, і што будавалі? Сякі-такі кароўнік ці саянарнік — абы страх, які кажуць была над галавой. З сёняшнім і параўноўваць вельга-

ба дадаць яшчэ тыповы цялятнік, цагляны будынак пачатковай школы і брыгаднага клуба ў суседняй з Рачноў вёсцы Засмудка.

Ва гэты час выраслі і людзі. Універсальным будаўнікам (у іх руках спорыцца любая работа) сталі Аляксандр Кукраш, Васіль Адыноў, Мікалай Балцін, Андрэй Лубэня і многія іншыя, пра каго з цёплымі расказаў Мікалай Дзям'янавіч. Вырас і ён сам. Бо воль жа аб чым думае сёння калгасны тэхнік-будаўнік.

— Зроблена — толькі пачатак. Наперадзе работы — уга! У нас ёсць перспектывы план будаўніцтва. Прыгладзеце да нас так праз гадю дзюсць — не пазнаеце Рачні. Спартбрыччэ нам і свой інжынер-будаўнік, і калгасны архітэктар.

І спытаў у Мікалаі Дзям'янавіча пра яго першую справу — маляванне. Ён усміхнуўся: — Не, не пачынуў. Калі надзрыцца чак — маляваў. Да сабе. Але паказваць што-небудзь адмовіўся ці — не рашчўся...

Міронавіч

Пра яго, старшыню калгаса Барыса Міронавіча Шапіру, болы за ўсё расказалі мне людзі. І ў тым, што яны гаварылі пра яго — той жа Мікалай Лубэня, дзяржа Сянідзіна Лазаруна, камабайер Раманаў. І былі, першы пасляваенны, старшыня калгаса, ілпер пексіянер Іван Максімавіч Імсаневіч, адчуваўся няменна павата, а снэ-

заў бы нават — любоў. За што я гэтыя павата і любоў людская?

Усе, з кім мне даўляло гутарыць, гаварылі пра гэты карнік: «Міронавіч — гаспадар. І чалавек уважны, справядлівы...» У вуснах людзей зямлі «гаспадар» — гэта чалавек, які абавязвае адказваць за свае дзеянні, што яна, зямля, бывае шчодрай толькі тады, калі знедае ласку рупных чалавечых рук; гэта чалавек, які ўмее быць ашчадным, але не хціўцам; чалавек, які любіць і сямі і парадкам, узасмую павата і падтрымку і не церпіць гудытаў і неахайніаў. Дык, павата, гэта хораша, калі пра чалавэка з пашанай гаворыць — гаспадар!

У Барыса Міронавіча ёсць, мусіць, гэтая жылка — жылка гаспадара. Не сярэж жа, што немагла ў апошнія гады, калі сапраць уздзгалі вы, болы даярктар школы, гаспадарня наўчальна, з кожным годам ўсё імклівай, пайшла ўгару. Гэта відно ва ўсіх галінах калгаснай вытворчасці. Але мяне, зноў прызвася, болы цікаваля троці іншае — не так эканаміка, як чалавек, творца гэтай эканамікі. Дык воль...

Помню, я даду старшыню арыяна, можа, стэрэатыпа-журналісцкае пытанне: — Якім быў ваш першы крон на новай пасадзе? З чэго вы пачалі?

— Барыс Міронавіч, не даба думаючы адказаў: — З доўга. Так, з людзей, з якімі траба было брацца за справу.

Спачатку нешта мяне насарожыла. Ці не фраза гэта? Ці не сказана яна спецыяльна для газетчыка?

Аднойчы мы доўга гутарылі са старшынёй у яго дома. Жонкі не было (яна — настаўніца, пахала з дзям'яні ў Хатынь), Барыс Міронавіч разам з сынам прыгатаваў чыпчычэнкаю, на скорую руку, вядому. Мы сядзелі за сталом і гутарылі. Барыс Міронавіч расказаў пра сябе, пра хце, як даўляло стаць старшынёй, пра людзей свайго калгаса. Гаварыў пра агранома Марфу Іванаўну Гомза, пра эканаміста Мікаіла Штанкевіча, пра транзітэра Штанкевіча Мікаіла Раманавіча і яго сына Юору, таксама трактарыста, пра камабайнера Барыса Тароховіча, Яўгена Быхара, Аркадзя Свінку, пра тыя людзей, аб якіх я збрэўся пісаць. І неглы было не адчуць у халення і глыбокай пашанай да гэтых шчыпых працаўнікоў. Не, гэта былі не дыфірамы, не пахвалы ўвогуле.

Воль што, напрыклад, пачуў я пра Мікаіла Іванавіча Жаўтара, былога калгаснага бухгалтара, ілпер пексіянера: — Сумленнейшы чалавек. Калгасную навіну бярэ як сваю. І гэтай беражлівасцю, асабліва ў той час, калі калгасу дабураў слябуў. Але, хай не крўдуе Мікаілі Іванавіч, шчыры паступаў у яго не было. Умеў бачыць нягледзячы наўчому і не ўмеў разгледзець, дзе ляжыць ковая, не ведаў, як да

той, што ёсць, дадаць свежю.

Прыгладзеца і ашчэ се-то-то. Разам са мной у канторы калгаса чакаў старшыня (у дзень майго першага прыездю) малады хлопек. Нарэшце, прыйшоў Барыс Міронавіч, паадраўнаў са і да хлопца:

— Пайвіўся? Што скажаш? Хлопек заамуўся, прамамытаў.

— Разлічыцца прыйшоў, Барыс Міронавіч.

— За разлікам, значыць? А дзе ты цяпер? І агуль ужо ўнеў? Ну, і што дадзі? Доўга будзеш бегчы? Не малады ж ужо. Ладна, пішы заяву, на праўдліны разгледзім, што з табоу рабь...

Пра мяне ж Барыс Міронавіч гутарыў з маладзёжнай дзючачкай — выпускніцай бухгалтарскай школы:

— Дык які вас, Марыя Іванаўна, паслаў да механізатараў? У новай майстарні ў вас будзе асобны памойчык, а пачуць што там, за стоейкі падсады. Работы будзе нямала, не будз срываць. Пуньяны лісты, штодзёны, ўлік і г.д. Знаеўшы, спраўдзецца? От і добра. На кватэру ўладкуем. На старэмае бліжэй да работы, бо уставаць прыйдзецца ранейша. Зарплата — 88 рублю. Не малавата? Тым лепш. Заўтра можае прыступіць ці думаеце яшчэ дадому пахэць? Апошнее — воль што, Марыя Іванаўна. Вы — маладая, дзючачка, а там мужчыны, часам мо і трыбасць сарвецца, дык вы глядзіце. З першага дня пастаўце

сёбе таі, каб нны адразу адчулі... Апаведную работу мы правядзем, але вы і самі... Ясна?

Слухаў я Барыса Міронавіча, і тая мая насарожанасць аддала сама сабой...

Лазычына ПАРЕПКА

Антон БЛЮВІЧ
ВАНДРОўНІК І ХЛЕБ
(Паводле беларускай народнай казкі)

Спацеў, стаўшы, плечы ўгорбіў,
Ідзе, брыдзе ён пакрысе.
Счарнелы хлеб у болей торбе
Вандроўнік змораны нясё.

Нясё, Прайшоў ужо нямагла
Дарогаю ад сельскіх хат.
Цяжкім вельмі торба стала,
Падумай: «Хлеб тут вынаста».

Сказаў: — Ты, хлеб, намуляў
плечы,
Цябе цягну нібы ішак...
А хлеб у торбе заларыўся,
Сказаў вандроўніку ён так:

— Лухту гаворыш, чалавеча,
Як я сам цябе, дзівакі!

— Ці чулі вы! — развёў рукамі —
Цябе ж нясю я ў торбе сам...
Бывай! Ляжы тут пад кустамі,
Свайм плячам палегку дам...

Ён хлеб паклаў пад куст ракіты,
А сам — у шыях.
Спяткожны шлях.
Цяжкімі сталі шапка, саіт,
Цяжкія боты на нагах.

Дайно не ёў. Не спужаць ногі,
Галодны, стомлены: тэп-тэп.
«Угрызці б хлеба тоць сухага»...
Назад вярнуўся ён з дарогі
Да тых кустоў, дзе ў торбе хлеб.

— Здарова, другі! — сказаў ён
хлебу.
Ісці нам, братка, трэба ўдучу...
Дарогаю пад роднымі небаў
Пайшлі яны як з другам друг.

ЖЫВАЯ СВЯЗЬ

Не трэба мне востраў блюдыны,
Натурны не сцімаўкі я.
Мне трэба і святы, і будні,
А ім трэба праца мая;

Ім трэба такая работа,
У якой бы гарэня жыло;
Не толькі, каб кропелька поту,
А шмат акрылена было...

Натхненне на досвітку будзінца,
Яму лядчанава я.
Мне трэба харошы людзі,
А ім трэба песня мая.

І песня такога напелу,
Каб іскры з душы вырасла,
Каб з іскраў агонь вырастаў,
Каб сонцам у сэрцы ён стаў!

ЯВАР НАД МАГІЛАЙ

Маці ўсё журбоціцца па сьне:
Не прайшоў з вайны да роднай
Хаты.
Можы ў лугавіне ці ў даліне
Куляю варажона праціты,
Да травы, да купіны высюды
Прытуліцца ён бялявым чубам!

Можы, сціпа пад кронаю шырокай
Шарага, парэзнага дуба!
Можы, беластавага бароза
Над магілай сон яго калышаў.
Дарага маці, вытры слёзы:
Сын прабіўся, ён з магілы выйшаў
Яварам вясёлым і купчастым,
Пад высокім небам і вятрам!
Хваляю зялёнаю зашэстаў,
Ловіць сонца жыне лістамі,
Ловіць песні сонечнай даліны,

Нікола КУПРЭЎ

Мар'ян ДУКСА

НОВЫЯ НАЗВЫ НА АФШАХ

У надзею Дзяржаўны рускі тэатр БССР імя М. Горькага пазнаёміў мянін з новай работай — панараму драмы Аркадыя Мазура «Толькі адно жыццё». Паставіў спектакль заслужаны артыст Каз. ССР і Карэліскага АССР М. Сумінаў у аднаактывах, зробленых на сцэнах мастава В. Туря. На прамыя ролі выконвалі заслужаныя артысты рэспублікі М. Кузьменка, В. Масуляк, адыёры М. Гавалдзіна, З. Асмолава, З. Гарачыя і іншыя. На адыёры, зробленыя М. Крукам, — сцэна са спенталямі ў ролі Корбута М. Смірноў (справа) і артыст Д. Мазура ў ролі ўрача-псіхіятра.

ВОДГУКІ АДАКАВЫ ДЗЕ ВЫ, АМАТАРЫ ДРАМА?

Там называлася пісьмо рэжысёра народнага тэатра В. Талкаліна, надрукавана ў 70-м нумары газэты «Літаратура і мастацтва» за гэта ў ім гаворылася аб цікавасці ў рабоце самадзейных драматычных калектываў, ад недахопу ў правадзенні конкурсу-аглядаў тэатральных калектываў.

ПА ВЕДАМСТВЕ СЭРЦА І СУМЛЕННЯ

12 верасня Г. Г. у газэце «Літаратура і мастацтва» быў надрукаваны артыкул А. Белавусава «Па ведамстве сэрца і сумлення». У артыкуле падмаляваўся пытанні аб добраахвотнай тэрыторыі ў Брэсцкай крэпасці, аб будзе створаны больш рухливых адносін да гэтага помніка мужнасці і героізму савецкіх людзей.

У сувязі з надрукаваным артыкулам у рэдакцыю прыйшло лістмо з Брэсцкага абласнага камітэ-

наясвятло, паўсёта прайшоў, а нідзе не пачуў: Сынкоі дарагі... Шло ў зраблё, малі ліст ад сестры б'е на сэрцу трымаюна: «Дзесяць гадоў, як дома не быў... Прыездзі, Колячка... Так жа німаюна...» Дзед перад смерцю ўсё бога прасіў, каб быў ты жывы і здаровы...»

А што ў зраблё, малі там будзе цяжка вельмі: там маці калісьці ішла над Дняпром... Дзе сталі следы яе — вырас ельнік... Ходзіць мама ў зямлі сырой.

Ходзіць мама, шукае выйсця, рукамі-цёпымі дакранаецца столі зямноў... Што я зраблё, малі там быць мне цяжка вельмі: і ўсё-ткі паеду, паеду, паплыву туды, Адшукаю бяліцца-гаючы сьлямі, пабудукаю там, дзе дагатуць цяццёў маіх родных сляды.

Іван АРАБЕЙКА

У апошні дзесяцігоддзе з'явілася нямагла праца, прысвечаных найбольш актуальным пытанніям як гісторыі беларускай мовы, так і сучаснаму яе стану. Да іх адносяцца і кніга Ул. Анцічкі «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі».

Аўтар даследавання вылучаў усё асноўныя рупавіны і друкаваныя помнікі старажытнай эпохі, якія ствараліся ў Вільні, Львове, Кіеве і іншых цэнтрах тагачаснай беларускай і украінскай культуры. І не толькі самі помнікі, але і ўсю тую мовазнаўчую літаратуру, якая мае да цяперашняга часу гэты тэма. Ён не абходзіў увагай і тыя працы, што выходзілі на іншых славянскіх мовах, а таксама найбольш важныя працы еўрапейскіх лінгвістаў, у прыватнасці, працы вядомага нарвежскага вучонага Х. С. Станга. Аўтар свабодна іх кажуць, з веданнем справы, з фактамі ў руках палемізуе з некаторымі моваведцамі.

Так, нам уявілася слушна і пераканаўчай палеміка, якую вядзе Ул. Анцічка з вядомым украінскім моваведцам Л. Гумешкай, у працах якой асабліва асцярожна выяўляўся танданты «украінізацыі» многія беларускія помнікі.

У кнізе Ул. Анцічкі не толькі ставіцца праблема размежавання помнікаў на аснове моўнага аналізу. Аўтар закранае цэлы шэраг іншых пытанняў і праблем.

Ва ўводных даследчых гаворках пра прыяксы размежавання помнікаў, пра тое, што гэтыя пытанні, таксама як і ўплыў тагачаснай беларускай мовы на украінскую і наадварот, да гэтага часу толькі ставіцца асобным даследчыкам і асобным артыкулам, што няма ніякага адзінаства поглядаў на ўзнікненне і развіццё беларускай і украінскай літаратурных моў старога перыяду, адзначае той «наступны, але ніякіх літаратурна-дамакратычных літаратурна-пісьмовых моў» беларускай і украінскай за новы паслаблены агульнаўсходнеславянскія кніжныя традыцыі, узмацненне і замацаванне змяшчэння ў пісьменнасці асноўных беларускіх і украінскіх моўных асаблівасцей». Ва ўступе ён таксама імкнецца аргументаваць тэрмін «заходнеўсходняя мова, якая нарыстаецца ў кнізе».

Варта адзначыць, што тут Ул. Анцічка ідзе ўслед за А. Жураўскім, які ў сваёй працы «Гісторыя беларускай мовы» (Г. І. Мінск, 1968) карыстаецца гэтымі тэрмінамі. Думаецца, што тэрмін «заходнеўсходняя», апрача яшчэ большай блытаніны, нічога не дае. У гэтым пытанні значна большую ролю мае Л. Гумешка, якая прапануе тэрмыны «старобеларуская» і «староукраінская» ў адносінах да тых помнікаў, у якіх яскрава выражаны беларускія альбо украінскія рысы. Мне здаецца, што тэрмін «заходнеўсходняя» альбо «заходнеўсходняя» ў украінскай моў XIV—XVII стагоддзяў, энгелі, маючы на ўвазе XIV стагоддзе, пісаў пра характэрныя асаблівасці беларускай і украінскай моў таго часу. Я. Парскі ж сцвярджае, што асноўныя ўласцівасці беларускай мовы «склаліся не пазней XIII стагоддзя». Тэрмін «заходнеўсходняя» не дае характэрныя замацаваныя складанні і развіццё беларускай і украінскай моў таго часу, патрабуе далейшага тлумачэння, напрыклад, «за беларускі асаблівасці» альбо «за украінскія асаблівасці» і г. д. Што ж датычыць тэрмінаў, у якіх у адноўнай ступені правільна і беларуская і украінская моўныя асаблівасці.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

Вокладка і ілюстрацыя мастава М. Карпенкі да беларускай народнай казкі «Лёгі хлеб», якая рыхтуецца да друку ў выдавецтве «Беларусь».

У АПОШНІХ ДЗЕСЯЦІГОДДЗДЗЕ

У апошні дзесяцігоддзе з'явілася нямагла праца, прысвечаных найбольш актуальным пытанніям як гісторыі беларускай мовы, так і сучаснаму яе стану. Да іх адносяцца і кніга Ул. Анцічкі «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі».

Аўтар даследавання вылучаў усё асноўныя рупавіны і друкаваныя помнікі старажытнай эпохі, якія ствараліся ў Вільні, Львове, Кіеве і іншых цэнтрах тагачаснай беларускай і украінскай культуры. І не толькі самі помнікі, але і ўсю тую мовазнаўчую літаратуру, якая мае да цяперашняга часу гэты тэма. Ён не абходзіў увагай і тыя працы, што выходзілі на іншых славянскіх мовах, а таксама найбольш важныя працы еўрапейскіх лінгвістаў, у прыватнасці, працы вядомага нарвежскага вучонага Х. С. Станга. Аўтар свабодна іх кажуць, з веданнем справы, з фактамі ў руках палемізуе з некаторымі моваведцамі.

Так, нам уявілася слушна і пераканаўчай палеміка, якую вядзе Ул. Анцічка з вядомым украінскім моваведцам Л. Гумешкай, у працах якой асабліва асцярожна выяўляўся танданты «украінізацыі» многія беларускія помнікі.

У кнізе Ул. Анцічкі не толькі ставіцца праблема размежавання помнікаў на аснове моўнага аналізу. Аўтар закранае цэлы шэраг іншых пытанняў і праблем.

Ва ўводных даследчых гаворках пра прыяксы размежавання помнікаў, пра тое, што гэтыя пытанні, таксама як і ўплыў тагачаснай беларускай мовы на украінскую і наадварот, да гэтага часу толькі ставіцца асобным даследчыкам і асобным артыкулам, што няма ніякага адзінаства поглядаў на ўзнікненне і развіццё беларускай і украінскай літаратурных моў старога перыяду, адзначае той «наступны, але ніякіх літаратурна-дамакратычных літаратурна-пісьмовых моў» беларускай і украінскай за новы паслаблены агульнаўсходнеславянскія кніжныя традыцыі, узмацненне і замацаванне змяшчэння ў пісьменнасці асноўных беларускіх і украінскіх моўных асаблівасцей». Ва ўступе ён таксама імкнецца аргументаваць тэрмін «заходнеўсходняя мова, якая нарыстаецца ў кнізе».

Варта адзначыць, што тут Ул. Анцічка ідзе ўслед за А. Жураўскім, які ў сваёй працы «Гісторыя беларускай мовы» (Г. І. Мінск, 1968) карыстаецца гэтымі тэрмінамі. Думаецца, што тэрмін «заходнеўсходняя», апрача яшчэ большай блытаніны, нічога не дае. У гэтым пытанні значна большую ролю мае Л. Гумешка, якая прапануе тэрмыны «старобеларуская» і «староукраінская» ў адносінах да тых помнікаў, у якіх яскрава выражаны беларускія альбо украінскія рысы. Мне здаецца, што тэрмін «заходнеўсходняя» альбо «заходнеўсходняя» ў украінскай моў XIV—XVII стагоддзяў, энгелі, маючы на ўвазе XIV стагоддзе, пісаў пра характэрныя асаблівасці беларускай і украінскай моў таго часу. Я. Парскі ж сцвярджае, што асноўныя ўласцівасці беларускай мовы «склаліся не пазней XIII стагоддзя». Тэрмін «заходнеўсходняя» не дае характэрныя замацаваныя складанні і развіццё беларускай і украінскай моў таго часу, патрабуе далейшага тлумачэння, напрыклад, «за беларускі асаблівасці» альбо «за украінскія асаблівасці» і г. д. Што ж датычыць тэрмінаў, у якіх у адноўнай ступені правільна і беларуская і украінская моўныя асаблівасці.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

Вокладка і ілюстрацыя мастава М. Карпенкі да беларускай народнай казкі «Лёгі хлеб», якая рыхтуецца да друку ў выдавецтве «Беларусь».

У АПОШНІХ ДЗЕСЯЦІГОДДЗДЗЕ

У апошні дзесяцігоддзе з'явілася нямагла праца, прысвечаных найбольш актуальным пытанніям як гісторыі беларускай мовы, так і сучаснаму яе стану. Да іх адносяцца і кніга Ул. Анцічкі «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі».

Аўтар даследавання вылучаў усё асноўныя рупавіны і друкаваныя помнікі старажытнай эпохі, якія ствараліся ў Вільні, Львове, Кіеве і іншых цэнтрах тагачаснай беларускай і украінскай культуры. І не толькі самі помнікі, але і ўсю тую мовазнаўчую літаратуру, якая мае да цяперашняга часу гэты тэма. Ён не абходзіў увагай і тыя працы, што выходзілі на іншых славянскіх мовах, а таксама найбольш важныя працы еўрапейскіх лінгвістаў, у прыватнасці, працы вядомага нарвежскага вучонага Х. С. Станга. Аўтар свабодна іх кажуць, з веданнем справы, з фактамі ў руках палемізуе з некаторымі моваведцамі.

Так, нам уявілася слушна і пераканаўчай палеміка, якую вядзе Ул. Анцічка з вядомым украінскім моваведцам Л. Гумешкай, у працах якой асабліва асцярожна выяўляўся танданты «украінізацыі» многія беларускія помнікі.

У кнізе Ул. Анцічкі не толькі ставіцца праблема размежавання помнікаў на аснове моўнага аналізу. Аўтар закранае цэлы шэраг іншых пытанняў і праблем.

Ва ўводных даследчых гаворках пра прыяксы размежавання помнікаў, пра тое, што гэтыя пытанні, таксама як і ўплыў тагачаснай беларускай мовы на украінскую і наадварот, да гэтага часу толькі ставіцца асобным даследчыкам і асобным артыкулам, што няма ніякага адзінаства поглядаў на ўзнікненне і развіццё беларускай і украінскай літаратурных моў старога перыяду, адзначае той «наступны, але ніякіх літаратурна-дамакратычных літаратурна-пісьмовых моў» беларускай і украінскай за новы паслаблены агульнаўсходнеславянскія кніжныя традыцыі, узмацненне і замацаванне змяшчэння ў пісьменнасці асноўных беларускіх і украінскіх моўных асаблівасцей». Ва ўступе ён таксама імкнецца аргументаваць тэрмін «заходнеўсходняя мова, якая нарыстаецца ў кнізе».

Варта адзначыць, што тут Ул. Анцічка ідзе ўслед за А. Жураўскім, які ў сваёй працы «Гісторыя беларускай мовы» (Г. І. Мінск, 1968) карыстаецца гэтымі тэрмінамі. Думаецца, што тэрмін «заходнеўсходняя», апрача яшчэ большай блытаніны, нічога не дае. У гэтым пытанні значна большую ролю мае Л. Гумешка, якая прапануе тэрмыны «старобеларуская» і «староукраінская» ў адносінах да тых помнікаў, у якіх яскрава выражаны беларускія альбо украінскія рысы. Мне здаецца, што тэрмін «заходнеўсходняя» альбо «заходнеўсходняя» ў украінскай моў XIV—XVII стагоддзяў, энгелі, маючы на ўвазе XIV стагоддзе, пісаў пра характэрныя асаблівасці беларускай і украінскай моў таго часу. Я. Парскі ж сцвярджае, што асноўныя ўласцівасці беларускай мовы «склаліся не пазней XIII стагоддзя». Тэрмін «заходнеўсходняя» не дае характэрныя замацаваныя складанні і развіццё беларускай і украінскай моў таго часу, патрабуе далейшага тлумачэння, напрыклад, «за беларускі асаблівасці» альбо «за украінскія асаблівасці» і г. д. Што ж датычыць тэрмінаў, у якіх у адноўнай ступені правільна і беларуская і украінская моўныя асаблівасці.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

У. Анцічка. «Беларуска-украінскія пісьмовыя сувязі». Выдавецтва «Навука і тэхніка», Мінск, 1969.

